

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

عمر الکرما
علیه السلام

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

زندگانی تحلیلی بختن و ایان ما

انتمه دوازه دکانه
تالیف: استاد عادل ارباب
ترجمه: دکتر اسدالله...

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

زندگانی تحلیلی پیشوایان ما ائمه دوازده‌گانه علیهم السلام: قسمت مربوط به حضرت امام سجاد علیه السلام

نویسنده:

اسدالله مبشری

ناشر چاپی:

دفتر نشر فرهنگ اسلامی

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	زندگانی تحلیلی پیشوایان ما ائمه دوازده گانه(ع)
۶	مشخصات کتاب
۶	امام علی بن حسین
۷	امام سجاد احساس گناه را در دل مردم برمی افروخت
۸	نقش امام در میان امت
۸	تصورات خطا درباره‌ی امام
۱۱	پاورقی
۱۲	درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

زندگانی تحلیلی پیشوایان ما ائمه دوازده‌گانه(ع)

مشخصات کتاب

سرشناسه : ادیب، عادل

عنوان قراردادی : الائمه الاثنا عشر(ع) در اسه تحلیله. فارسی

عنوان و نام پدید آور : زندگانی تحلیلی پیشوایان ما ائمه دوازده‌گانه(ع) / تالیف عادل ادیب ؛ ترجمه اسدالله مبشری.

مشخصات نشر : تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۸.

مشخصات ظاهری : نه ، ۲۳۴ص.

شابک : ۱۸۰۰۰ریال(چاپ بیست و دوم) ؛ ۲۵۰۰۰ریال (چاپ بیست و سوم) ؛ ۳۶۰۰۰ریال (چاپ بیست و پنجم) ؛ ۲۶۰۰۰ریال

: ۹۷۸-۹۶۴-۴۷۶-۱۷۳-۷

وضعیت فهرست نویسی : فاپا(چاپ بیست و چهارم)

یادداشت : پشت جلد به انگلیسی : Adel Adib.The biography of our leaders ...

یادداشت : چاپ بیست و دوم: ۱۳۸۶.

یادداشت : چاپ بیست و سوم : ۱۳۸۷.

یادداشت : چاپ بیست و چهارم.

یادداشت : چاپ بیست و پنجم: ۱۳۸۹.

یادداشت : کتابنامه به صورت زیرنویس.

موضوع : ائمه اثنا عشر

موضوع : امامت

شناسه افزوده : مبشری، اسدالله، ۱۲۸۸ - ۱۳۶۹، مترجم

شناسه افزوده : دفتر نشر فرهنگ اسلامی

رده بندی کنگره : BP۳۶/۵/الف۴الف۹۰۴۱ ۱۳۸۸

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۹۵

شماره کتابشناسی ملی : ۱۱۷۵۵۱۳

امام علی بن حسین

امام سجاد، در بدترین زمان از زمان‌هایی که بر دوران رهبری اهل بیت گذشت می‌زیست. چه، او با آغاز اوج انحرافی معاصر بود که پس از وفات رسول اکرم (ص) روی داد و در پیش از آن سخن گفتیم. اما مطلبی که درباره‌ی آن انحراف اکنون باید گفت این است که انحراف از زمان امام سجاد (ع) کم کم شکلی آشکار به خود گرفت. اما نه فقط از جنبه‌ی مضمون بلکه در سطح شعارها و کلمات که از طرف زمامداران، هم در سطح عمل مطرح شده بود، هم در رسوخ دادن و تنفیذ واقعیت حال زمامداران پس از شهادت امام حسین (ع)، ماهیت و زشتی‌های حکومت، از جهت نظری و عملی برای مردمی که اینک واقعیت امامان (ع) را درک کرده بودند، نمایان گردید. امام (ع) با همه‌ی محنت‌ها و بلاها که در روزگار جد بزرگوارش امیرالمؤمنین (ع) روی داده بود همزمان بود. او سه سال پیش از شهادت امام علی (ع) متولد گردید. وقتی به جهان دیده گشود، جدش امیرمؤمنان (ع) در خط جهاد

جنگ جمل غرق گرفتاری بود و زان پس با امام حسن (ع) در محنت و در [صفحه ۱۵۵] گرفتاری‌های فراوان او می‌زیست. او همه‌ی این رنج‌ها را طی کرد تا خود به طور مستقل رویاروی گرفتاری‌ها قرار گرفت. محنت و رنج او وقتی بالا گرفت که لشکریان بنی‌امیه در مدینه وارد مسجد رسول‌الله شدند و اسب‌های خویش را در مسجد بستند. آن مسجد جائی بود که انتظار آن می‌رفت که مکتب رسالت و افکار مکتب، از آن جا در سراسر جهان انتشار یابد، اما بر عکس، آن مکان مقدس در عهد آن امام (ع) به دست سپاه منحرف بنی‌امیه افتاد و آنان نیز بی‌پروائی را از حد گذراندند و حرمت مدفن مقدس رسول اکرم و مسجد او را هتک نمودند. می‌توان آن زمان را که امام سجاد در آن می‌زیست دشوارترین و بدترین زمانی تصور کرد که بر آن امام بزرگوار (ع) گذشته است. آغاز آن روزگار، اوج انحراف را در زمان مجسم می‌کند و امام (ع) در آن هنگام بیش از دیگر پیشوایان (ع) مورد آزمایش قرار گرفت. کشتن، ساده‌ترین وسیله‌ای بود که در آن کشاکش به کار می‌رفت، چه، مثله کردن جسدها از روی کینه و انتقام، و حلق آویز کردن از درختان، بسیار معمول بود. دست‌ها و پاها را می‌بریدند و شکنجه‌های گوناگون بدنی از جمله چیزهایی بود که همیشه از آن سخن می‌رفت. قیام پدر بزرگوار آن امام (ع) و پایان فاجعه‌آمیز آن در کربلا توجه مردم را به گناهکاری‌شان جلب کرد و کینه و نفرت آنان را به بنی‌امیه برانگیخت. این مطلب را پس از قیام حسین (ع) و شهادت او آشکارا در ملت اسلام مشاهده می‌کنیم و می‌بینیم که بسیاری از مسلمانان از آن واقعه احساس گناه کردند و ملت در جهت تکفیر امویان به حرکت درآمد و کینه و نفرتش به بنی‌امیه روزافزون گردید. نتیجه و تعبیر طبیعی تکفیر بنی‌امیه و درد گرفتار کینه‌ی آنان «قیام» بود و قیام نیز روی داد. بیشتر قیام‌هایی که روی داد، سبب عاطفی داشت نه تعلقی. زیرا مردم [صفحه ۱۵۶] هنوز درک نمی‌کردند که امویان تا چه اندازه از اسلام دورند. [۱].

امام سجاد احساس گناه را در دل مردم برمی‌افروخت

موضع امام سجاد (ع) درین معنی، یعنی احساس گناهکاری، موضعی مثبت بود و در آن به خوبی ایستادگی کرد و برای پیش راندن مسلمانان به سوی نفرت از بنی‌امیه و افزودن مبارزه‌جویی با آنان، ازین احساس و عامل روانی استفاده کرد و آن را برای رسیدگی به حساب زمامداران اموی، عاملی مهم محسوب داشت. امام علی بن الحسین (ع) کوشید، این احساس گناه را شعله‌ور سازد و بر مهیب آن بیفزاید. پس به گروهی انبوه از مردم کوفه گفت: «ای مردم شما را به خدای، آیا می‌دانید که به پدرم نامه نوشتید و با او نیرنگ باختید؟ از دل و جان با او پیمان بستید و میثاق کردید و بیعت نمودید اما او را کشتید؟ دستتان بریده باد... وقتی رسول الله (ص) به شما بگوید خاندان مرا کشتید و حرمت مرا شکستید، پس، از امت من نیستید با چه چشمی به او خواهید نگرست» [۲]. این احساس گناه، عاملی بود پیوسته شعله‌ور، که مردم را برای شورش و انتقام‌خواهی، دائم به جلو می‌راند. امام (ع) توانست هر وقت فرصتی به دست می‌آمد، مردم را به انقلاب بر ضد امویان برانگیزد و پیوسته این کار را از سر می‌گرفت، و آن شعله، نه فرو می‌نشست نه خاموش می‌شد [۳]. آن جو ناآرام و لبریز از شورش و اضطراب، بنی‌امیه را واداشت تا جنبش‌های امام سجاد (ع) و کارهای او را زیر مراقبت شدید قرار دهند و هر حرکتی که از او سر می‌زد به شورش نو تفسیر می‌شد که ناچار حکومت منحرف [صفحه ۱۵۷] بنی‌امیه هدف آن بود. از گذرگاه آن محیط ناآرام و مضطرب، امام (ع) بایستی راه و روشی نو می‌یافت تا با آن محیط و شرایط بسیار دشوار، بتوان روبرو شد. پس ناچار، به علت مسئولیتی که نسبت به امت داشت، و برای پشتیبانی از شریعت، با احتیاط، برنامه حاکمان منحرف را تحت نظر قرار دهد و مراقبت شدید آن‌ها را که با بیم و ترس آمیخته بود و برای انتقام از او طرح می‌شد، مورد توجه قرار دهد. امام (ع) به این سبب، اسلوب دعا را به کار برد و بسیار هم به کار برد. دعاهای او دارای نوعی معانی است که رویدادهای عصر او را تفسیر می‌کند و از مفاهیم تبلیغ و پی‌ریزی بنای امت لبریز است. «بنابراین امام دید که باید سخنان و آراء خود را در جامه‌ی خشونت انقلابی نپوشد. اگر چه در واقع مفاهیم آن گفتارها شدیدتر از خشونت و شورش بود. او تعبیر آن

را در جامه‌ی اشارات و تحریک مستقیم بیاراست. او مشاهده کرد که نظریات اسلام و راه‌ها و روش‌های آن، حرمت خود را از دست داده و متروک گردیده است، پس سخنانش در صورت شکایت و دعا شکل گرفت و در آن، هر چه از شورش و تحریک به قیام که می‌خواست گنجانید» [۴].

نقش امام در میان امت

امام سجاد (ع) از دو راه عملی، با امت و پیروان خود روبرو گردید. ۱- یکی راه برانگیختن وجدان انقلابی افراد مسلمان و متمرکز ساختن و برانگیختن احساسشان به گناه و ضروری بودن جبران آن گناه بود. [صفحه ۱۵۸] امام کوشید که دژ وجدان و اراده‌ی اسلامی را از فرو ریختن حفظ کند و شخصیت اسلامی و کرامت انسانی را در مقابل حاکمان منحرف، از تنزل و فرومایگی نگاهدارد. از این روی می‌بینیم که امام (ع) اعلامیه‌های عمومی صادر می‌فرمود و هر مسلمانی را که علیه زمامداران منحرف به شورش دست می‌زد، می‌ستود و از او به گرمی استقبال می‌کرد و او را سپاس می‌گفت. هنگامی که محمد بن حنفیه با فرستاده‌ی مختار ثقفی نزد امام (ع) آمد تا در باب قیام مختار با او (ع) مشاوره کند، امام با سخنی کلی که فقط به مختار اختصاص نداشت، تقاضای محمد حنفیه را پذیرفت. سخنان او شامل همه‌ی مسلمانان و به گونه‌ای بود که مردم را وامی‌داشت رویاروی ستم بنی‌امیه و زمامداران منحرف آن بایستند. ۲- طریق دوم، از راه تهیه‌ی برنامه‌ی فکری و آگاهی عقیدتی و روانی امت بود. علی بن حسین (ع) در حقیقت دومین مؤسس مدرسه بزرگ اسلامی بود. خانه و مسجد، مدرسه‌ی او بود و طلاب در آن جا و در پیرامون وی جمع می‌شدند و بعدها شاگردانش، سازندگان تمدن اسلامی شدند و مردان تفکر و قانونگذاری و ادب اسلامی گردیدند [۵]. امام (ع) در دورانی پر اهمیت برای افزودن بر دانشمندان و راویان احادیث خود در علوم و فنون گوناگون قیام نمود. صحیفه‌ی سجادیه که انجیل آل محمد است از آثار اوست. این اثر از ثروت‌های فکری است که با وضع قواعد اخلاقی و اصول فضایل و علوم توحید و غیر آن از سایر آثار متمایز است. امام علی بن حسین (ع)، مشکلات و گرفتاری‌های فکری را که کرامت و ارزش دولت اسلامی را تهدید می‌کرد و رهبری‌های منحرف را، به عنوان نماینده‌ی حقیقی اسلام، پاسخ می‌گفت. هم آن سان [صفحه ۱۵۹] در مورد مشکلی که نامه‌ی قیصر روم به عبدالملک بن مروان ایجاد کرده بود، وقتی خلیفه از پاسخ گفتن به نامه در همان سطح باز ماند، علی بن حسین (ع) آن خلاء را پر کرد و به شکلی پاسخ گفت که هیبت اسلام را محفوظ نگاه داشت و با توجه به مشکلاتی که دولت با آن روبرو گردیده بود و بحرانی که دچار آن گردیده بود، مصلحت والای اسلام را در نظر گرفت. بنابراین موضع پیشوایان در قبال جامعه‌ی اسلامی که از حیث مادی و عقیدتی از طرف دشمنان احاطه شده بود، موضعی بود که به طور ناآشکار و نامعلوم، حکومت تأیید می‌گردید مبادا حکومت از آن دچار انحراف گردد و تأیید امام را برای مشروع جلوه دادن خود، لباس شرعی گرداند و مجوز قانونی قلمداد کند. خلاصه مطلب این که امام همیشه مصالح والای اسلام را در نظر می‌گرفت و از آن نظر، به حکومت مساعدت می‌فرمود، و توجه داشت که حکام وقت، عنایت امام را دلیل مشروع بودن خود جلوه ندهند و از این راه مردم را نفرینند. از این رو بود که فعالیت‌های امام (ع) بر حسب شرایطی که با آن روبرو می‌گردید، گسترش می‌یافت یا به پنهان عمل می‌شد. زیرا با فشار دستگاه حاکم و ناتوانی آن، تناسب عکس داشت.

تصورات خطا درباره‌ی امام

دریغا که نزد بعضی از مورخان این تصور خطا، شایع است که: «پیشوایان شیعه‌ی امامیه از فرزندان حسین (ع) پس از کشتاری که در کربلا روی داد، از سیاست کناره گرفتند و به ارشاد و عبادت و انقطاع از دنیا پرداختند» [۶]. و برخی نیز به خطا گمان کرده‌اند که پیشوایان شیعه مردمی مظلوم و ستمکش بوده‌اند. اینان چنین پنداشته‌اند که این پیشوایان (ع) مظلوم، از مرکز [صفحه ۱۶۰]

رهبری دوری می‌جسته‌اند و امت به این دوری گزیدن آنان اقرار دارد و پیشوایان به سبب دور شدن از رهبری، انواع محرومیت‌ها و شکنجه‌ها را می‌چشیده‌اند [۷]. و بر این گفته‌ی خود، به تاریخ زندگانی امام سجاد (ع) استناد می‌کنند و دوری جستن او را از زندگانی عمومی اسلامی دلیل می‌آورند و جدائی ظاهری او را از رهبری در کار سیاست، حجت نظر خود می‌دانند. بدیهی است که سبب این تصورات خطا که دامنگیر مورخان شده است این است که برای آنان این معنی روشن شده است که عدم اقدام پیشوایان به قیام مسلحانه بر ضد وضع حکومت روز، و تفویض جنبه‌ی رهبری سیاسی به دیگری، به معنای خودداری آنان از رهبری بوده است. تاریخ‌نگاران، همین معنی را چسبیده‌اند که رهبری جز به عمل مسلحانه اطلاق نمی‌گردد. اما امام سجاد (ع) به این امر ایمان داشت که تا وقتی از طرف پایگاه‌های مردمی و آگاه پشتیبانی نشود، تنها در دست گرفتن قدرت برای تحقق بخشیدن به عمل دگرگون‌سازی اجتماع اسلامی کافی نیست. پایگاه‌های مردمی نیز باید به هدف‌های این قدرت آگاه باشند و به نظریه‌های او در حکومت ایمان داشته باشند، و در راه حمایت از آن حرکت کنند و مواضع آن را برای توده‌ی مردم تفسیر نمایند و در برابر تندبادهای استواری و قدرت بایستند. [۸]. امام سجاد (ع) این مقدمات را نداشت و به علت نداشتن چنین پایگاه مردمی که با آگاهی و اخلاص از او پشتیبانی کنند شکایت می‌فرمود. امام این واقعیت را در تحلیلی جالب و دقیق برای ما بیان می‌کند و می‌فرماید: «پروردگارا، در پیشامدهای ناگوار روزگار به ناتوانی خویش نگریستم و درماندگی خود را از جهت یاری طلبیدن از مردم در برابر کسانی که قصد [صفحه ۱۶۱] جنگ با من داشتند دیدم و به تنهایی خود در برابر بسیاری کسانی که با من دشمنی داشتند، نظر کردم» [۹]. اینک مشاهده می‌کنیم که امام (ع) موضع خود را با آگاهی از دشمنان خویش تعیین کرده است و شرایط پیروزی جستن بر آنان را بیان فرموده است. چه، پیروزی نزد امام (ع) بر وجود یاران و توده‌ی آگاه مبتنی بود تا از تنهایی و ناتوانی خود بر نیروی نافذ و منظمی منتقل گردد تا از خلال نفوذ پایگاه‌های آگاه مردمی و نیروی رهبری، عمل آن پایگاه‌ها بر آن چه اسلام واجب کرده بود توانا باشد. امام (ع) این معنی را بدین گونه بیان می‌فرماید: «به تنهایی خود در برابر بسیار کسان...» پس شرایط پیروزی جستن این بود که آن عده افراد عاطفی که نه کمیت داشتند نه کیفیت، به تعدادی مردم آگاه تبدیل گردند که دارای کیفیت باشند. به خصوص پس از آن که نسل‌های بی‌قدرت و وارفته در سایه‌ی انحراف به وجود آمده بودند، در دست گرفتن جنبش شیعی برای رسیدن به حکومت برای هدفی بزرگ میسر نمی‌گردید. بلکه پیش از آن امر بر آماده کردن سپاه عقیدتی متوقف بود که به هدف‌های امام ایمان داشته باشند و از برنامه‌ی او در زمینه‌ی حکومت پشتیبانی کنند و از دستاوردهایی که برای امت حاصل می‌شد حراست نمایند». اما آن چه درباره‌ی پیشوایان و اهل بیت از فرزندان حسین (ع) می‌گویند که از سیاست کناره جستن و از دنیا بریدن، نظری است که واقعیت زندگانی امامان (ع) را که سرا پا نشان دهنده‌ی شرکت فعال و مثبتی است که بر عهده داشتند، تکذیب می‌کند و نفی می‌نماید. پس، از این دل‌بستگی‌های امام سجاد (ع) به امت و رهبری توده‌ها که [صفحه ۱۶۲] دارای محیطی گسترده بودند و در همه‌ی طول خط مکتب از آن سود می‌جستند، معلوم می‌شود که رهبری امام (ع) ناگهانی یا صرفاً بر اساس نسبت داشتن با رسول الله (ص) به دست نیامده بود. کسانی که با رسول اکرم (ص) نسبت داشتند بسیار بودند، بلکه رهبری بر اساس تفویض این سمت و نقش مثبتی بود که امام در قبال امت، با وجود آن که او را از مرکز حکومت دور نگاه داشته بودند بر عهده داشت. آری، امت غالباً رهبری را رایگان به دست کسی نمی‌سپارد و هیچ فردی رهبری امتی را به رایگان بدست نیاورده است و بی آن که دست کرم بگشاید بر قلوب امت دست نیافته است و امت در زمینه‌های گوناگون این معنی را درک می‌کند و در حل مشکلات و نگاهداری مکتب، مورد استفاده‌ی امت قرار می‌گیرد. می‌بینیم فرزندان در این زمینه درباره‌ی علی بن حسین زین‌العابدین (ع) قصیده‌ای تنظیم کرد که مطلع آن چنین است: «هو الذی تعرف البطحاً وطاته و البیت یعرفه و الحل و الحرم اینک آن کس که سرزمین مکه گام‌های او را می‌شناسد و خانه‌ی خدا، نیز حل و حرم به حال او آگاهند...» [۱۰]. اینک می‌بینیم، چگونه هیبت فرمانروائی و سلطنت نتوانست در میان جمعیت انبوه امت در موسم حج برای هشام که خلیفه بود راه بگشاید تا به حجرالاسود

دست یابد. اما همان دم رهبر از اهل بیت توانست توده‌های عظیم [صفحه ۱۶۳] را چنان به خود جلب کند که مانند برق زدگان برای مقدم او (ع) در مقابل حجرالاسود راه بگشایند. همه‌ی این رویدادها و مظاهر، برای رهبری توده‌ای که پیشوایانی از اهل بیت در طول خط مکتب در آن می‌زیستند، ثابت می‌کند که روش آنان، روش اثباتی بوده است و احساس امت در دوران رهبری آنان در حمایت مکتب، فعالانه بوده است. از طرف دیگر می‌بینیم امام سجاد (ع)، قیام مسلحانه را به صورت مستقیم بر ضد حاکمان منحرف و گمراه به کلیه مسلمین انقلابی وا گذاشت تا با فداکاری خود وجدان اسلامی و اراده‌ی اسلامی را از خطر سقوط و نابودی حفظ کنند. از این روی بود که امام (ع) عموم مردم را آگاه ساخت و با سخنانی سپاس‌آمیز و گرم و صمیمانه، خطاب به همه‌ی مسلمانان، آنان را برانگیخت تا مسئولیت کار انقلابی را بر ضد بنی‌امیه بپذیرند و امت اسلام را در مقابل حکام گمراه از تنازل شخصیت و سقوط کرامت انسانی محفوظ بدارند. امام، از جنبه انقلابی به صورتی که مستقیماً عهده‌دار آن گردد، کناره‌جویی فرمود و به این بسنده کرد که کار قیام را به کسانی واگذارد که در این مورد بر پای برمی‌خیزند و آنان را با سپاس و تهنیت، گرم کار کند. اما در جنبه‌ی سیاسی، از رهبری خودداری نفرمود و تنها به عبادت روی نیاورد. این مطلب، اختلاف شکل عمل سیاسی است که شرایط اجتماعی که هر امام در طی آن زیست می‌کند، آن را محدود می‌سازد. به عبارت دیگر، وضع اجتماعی که هر امام در آن زیست می‌کرد، شکل کار سیاسی او را محدود می‌ساخت. این تصورات و افکاری که بر زبان بعضی از مورخان شایع شده است، با وجود این که اشتباه است از جنبه‌ی عملی نیز خطری به حساب می‌آید. زیرا در حقیقت برای انسان منفی باف و روحیه‌های انزواطلب و دوری جویی از مشکلات، امت و زمینه‌های [صفحه ۱۶۴] رهبری امت، این معنی خوشایند است. [۱۱]. این طرز فکر غلط را بعضی از مورخان شایع کرده‌اند و گفته‌اند که پیشوایان از نظر سیاسی گوشه‌نشین بوده‌اند و بعضی از متفکران و علماء دین نیز مردم متدین را مخاطب قرار داده‌اند که در ترک فعالیت‌های سیاسی، پیرو پیشوایان (ع) باشند. زیرا اشتغال به جنبه‌ی سیاسی، با طبیعت این اسلام متباین است. [۱۲]. در واقع این نظر و عقیده در مورد پیشوایان به وجود نیامد مگر بعد از به وجود آمدن اندیشه‌ی تجربه‌ی تشیع روحی به صورتی منفصل از تشیع سیاسی. آن نیز در ذهن فرد شیعی ایجاد نشد مگر پس از آن که تسلیم واقعیت گردید و اخگر تشیع در دل و جان او به خاموشی گرائید. تشیع در دل او تبدیل به شکلی محدود شد، نه برای ادامه رهبری اسلامی در ساختن امت و انجام برنامه دگرگون‌سازی بزرگی که رسول اکرم (ص) آغاز فرموده بود. سپس به عقیده‌ای متحول گردید که آن تنها عقیده قلبش را تسکین می‌داد و به او آرامش می‌بخشید. تشیع، آن سان که واقعیت آن است، نوعی ساخت معین برای پیوند دادن رهبری اسلامی است، و رهبری اسلامی جز در دست گرفتن عمل دگرگون‌سازی که رسول اکرم (ص) آغاز فرمود تا بنای امت را بر اساس اسلام، کامل فرماید، معنای دیگر ندارد. پس ممکن نیست چنین تصور کرد که پیشوایان (ع) از جنبه‌ی سیاسی دست برداشتند مگر این که بپذیریم که از تشیع و اسلام دست برداشته باشند [۱۳]. پیشوایان (ع) با وجود توطئه‌هایی که دشمنان می‌کردند تا آنان را از زمینه حکومت دور سازند پیوسته مسئولیت خود را در نگاهداری مکتب و تجربه‌ی اسلامی و مصون نگاه داشتن آن از فرو افتادن در ورطه‌ی انحراف و جدا شدن [صفحه ۱۶۵] از مبادی و معیارها و ارزش‌های آن به گونه‌ای کامل تحمل می‌کردند و هر وقت انحراف شدت می‌یافت و از خطر فرو افتادن در ورطه‌ی نابودی بیم می‌داد، پیشوایان (ع) بر ضد آن حوادث تدبیرهای لازم می‌اندیشیدند، و هر گاه تجربه‌ی اسلامی و عقیدتی در تنگنای مشکلی گرفتار می‌آمد و رهبری‌های منحرف به حکم بی‌کفایتی از درمان آن ناتوان می‌شد، امامان به نشان دادن راه حل و حفظ امت از خطرهای که او را تهدید می‌کرد مبادرت می‌فرمودند. [صفحه ۱۶۶] مرحله دوم در این مرحله، کوشش پیشوایان (ع) با ابراز و مرزبندی چهارچوب مخصوص و تفصیلی برای توده‌ی شیعه یعنی توده‌ای که صفت آنان، توده‌ی مؤمن و نگاهدارنده‌ی خط حقیقی اسلام است مقصور گردید. این چهارچوب مخصوص تفصیلی، اطلاعاتی نبود که در روزگار پیشوایان مرحله‌ی نخستین، چهارچوب تشیع را برای همه‌ی مردم مشخص سازد. فعالیت اساسی پیشوایان مرحله‌ی نخستین این بود که با صدمه‌ی انحراف روبرو گردانند. و اسلام را حمایت کنند و آنرا به عنوان شریعت،

بدون هیچ تحریفی که محتوای آنرا زشت گرداند، نگاه دارند و روح جنگجویی را که امت در طی سالهای انحراف پس از وفات رسول الله (ص) از دست داده بود به او بازگردانند. اما مرحله ی دوم برای پیشوایان در این خلاصه می شد که بیش از آن چیزی که پیشوایان مرحله ی نخستین در آن توفیق یافته بودند به شیعه شکل متمایز بدهند. [صفحه ۱۶۷] اندیشه ی بعضی از مورخان در مورد پدیدار شدن تشیع خطا است. آنان پنداشته اند که فکر تشیع در تاریخ اسلامی پدیده ای عارضی است و بر این عقیده اند که تشیع، به تدریج و به طور متطور از خلال رویدادهای اجتماعی به روز کرد تا آنجا که مظاهر آن به تدریج و گام به گام پیش آمد تا در آغاز این مرحله آشکار گردید و در تاریخ اسلام شکل گرفت. اما تشیع به شکل صحیح خود، در چهار چوب اساس دعوت اسلامی به وجود آمد و در برنامه ی نبوی که رسول خدا اساس آنرا به فرمان حق تعالی برای حفظ آینده دعوت نهاد تجسم یافت. آری تشیع این چنین به وجود آمد نه مانند پدیده ای عارضی و ناگهانی در تماشاخانه ی حوادث. تشیع به عنوان نتیجه ای ضروری از طبیعت تکوین دعوت و نیازها و شرایط اصلی آن پیدا شد. به عبارت دیگر برای اسلام الزامی بود که تشیع را به وجود آورد و به معنای دیگر رهبر نخستین اسلام را واجب بود که رهبر بعد از خود را آماده کند و با دست او و جانشینان او پرورش و نمو انقلابی اسلام را ادامه دهد. آری در برنامه ریزی پیشوایان در رویارویی و ترکیب و تکوین آن، گوناگونی وجود داشت. اما با خواسته های اسلام و آنچه در همه ی مراحل مستلزم آن بود، توافق داشت. پیشوایان این مرحله، حضرت باقر و حضرت صادق و [صفحه ۱۶۸] حضرت کاظم علیهم السلام، مساعی خود را به کار بردند تا این چهارچوب تفصیلی را برای توده ی شیعه ابراز دارند و از خلال شرایط دقیق اجتماعی، بهترین برنامه ی ممکن را ارائه دهند.

پاورقی

- [۱] قیام حسین (ع) از محمد مهدی شمس الدین.
- [۲] اعیان الشیعه ص ۳۲۳ - ۳۲۱.
- [۳] قیام حسین (ع).
- [۴] زین العابدین - سید الاهل.
- [۵] الموسوعه - ص ۶۶۰.
- [۶] بحث در ولایت - صدر.
- [۷] نقش پیشوایان.
- [۸] بحث در ولایت - صدر.
- [۹] نقش ائمه.]
- [۱۰] در مکه معظمه منطقه ای است که به آن حرم گویند (شعاعی به فاصله ی یک فرسنگ یا بیشتر به مکه مانده) که جز مسلمانان هیچکس به آن جا راه ندارد. حرم دارای احکامی است و یکی این است که مجرمی را که به آن جا پناه برد نمی توان دستگیر کرد و هیچ حیوانی جز حیوانات مودی را نمی توان در آن منطقه از بین برد. باری صید حرم جایز نیست و هر جا که بیرون از حرم باشد آن را «حل» گویند و اعمالی که در حرم روا نیست در آن جا رواست (م).
- [۱۱] نقش پیشوایان.
- [۱۲] اشاره به گفتگوی دکتر صادق مهدی سعید در نجف اشرف.
- [۱۳] بحث در ولایت - صدر.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیفزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار- ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز:

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی

دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...

ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند

مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:

www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳-۲۳۵۷۰۲۳ (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور

کاربران (۲۳۳۳۰۴۵) (۰۳۱۱)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده ولی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایند انشاءالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱

۵۳-۰۶۰۹ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رسانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، اما تو دریچه ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می دارد و با حجّت های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می سازد و او را می شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رها کردن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گامگاه

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

